

Skantzen Tidningen

Nr 7, mars 2004

Handwritten signature
-99

www.svedviberg.se

SkantzenTidningen

Medlemstidning för
Svedvi –Berg hembygdsförening.

Nr 7, mars 2004.

REDAKTION:

- **David Lunde**, Antracitvägen 12
734 37 Hallstahammar. Tel. 0220-127 87
E-post: david.lunde@swipnet.se
- **Inger Eriksson**, Föreningsgatan 2A
734 35 Hallstahammar. Tel. 0220-161 02
- **Vakant** efter att Folke Ericsson av sagt sig.
Tack Folke för din medverkan de gångna åren!

STYRELSE:

Se verksamhetsberättelsen.

Svedvi-Berg Hembygdsförening
Kanal museet Skantzen
734 40 HALLSTAHAMMAR
Tel. 0220-174 09 Fax. 0220-148 35
E-post: kanal museet@swipnet.se
Hemsida: www.svedvi berg.se

***

ORD FRÅN ORDFÖRANDE

Efter ett intensivt år med många aktiviteter i föreningens regi så försöker jag samla tankarna inför detta årsmöte. Idéer som har dykt upp och som genomförts tack vare Er villiga medarbetare känns bra att tänka på men också bekymmer som löst sig tack vare Er. Jag och sekreteraren var på ett seminarium på ArbetSam (Arbetslivsmuseernas Samarbetsorganisation) i helgen och där fick vi lära oss att inte titta för mycket på det som var förr utan fokusera på framtiden, för det är där vi alla kommer att tillbringa resten av vårt liv. Carpe diem –fånga dagen– är lätt att säga när vi står inför förändringar för vår del på Skantzen, men vi försöker i styrelsen att se på verksamheten utifrån våra stadgar som säger; ”föreningens mål är att inom kommunen slå vakt om bygdens kulturarv och därvid bidra till att alla invånare ges hemkänsla i orten” och de intentioner som Ina Sjögren som nybliven ordförande i den återuppväckta Hembygdsföreningen 1974 menade ”Det är min förhoppning att hembygdsföreningen kommer att bli en levande

och arbetande förening och därtill behövs många armar”. Många armar har verkat sen dess och utan dem skulle inte Skantzen vara det levande museum som det är idag. Så låt oss inte förskräckas utan fortsätta med dessa goda intentioner oavsett vad som ligger i framtiden. Jag ser fram emot att få se alla goda medarbetare under våra många olika aktiviteter under år 2004.

Er ordförande

Christina Holsten

VERKSAMHETSBERÄTTELSE FÖR SVEDVI – BERG HEMBYGDSFÖRENING 2003

ÄNNU ETT ÅR av livlig verksamhet.

Besöksantalet vid Kanal museet Skantzen och Åsby Lantbruksmuseum beräknas till drygt 37.000. Vid Trångfors Smedja och Gamla Kraftstation' c:a 3.000.

Kanal museets servering har varit öppen varje dag mellan 13.00 – 17.00 under tiden 29/5 – 17/8. Även detta år har serveringen skötts av hembygdsföreningsmedlemmar, tolv veckor = tolv arbetslag. Vid stora arrangemang arbetar c:a 40 frivilliga.

För sommarens guidning fick HF en summa pengar från Turistkontoret. För den anställdes fyra stycken flickor från barn- och fritidsprogrammet på Kantzowska gymnasiet. HF utbildade dem och de gjorde ett utmärkt jobb. **Tack flickor!**

Lantbruksmuseum har visats alla dagar 13.00 – 16.00 från midsommar till sista juli, på helgerna av Åsbygruppen, på vardagar av Skantzens personal. Visning på beställning har det varit året runt både på Skantzen, Åsby och Trångfors.

Statistiken visar 2.300 guidade skolbarn. Till det kommer c:a 1.000 barn som besökt oss av andra orsaker t.ex. teater och skolaktiviteter som varit förlagda hit. Det är härligt, alla barn är välkomna.

Konferenser och sammankomster har det blivit ett 50-tal, därav c:a 10 med mer än åtta deltagare.

Aktiviteter på området där HF endast står som värd, som vanligt Hyresgästföreningen två träffar, Golden Retriever-klubben och H-trampen. HOK har förlagt start och mål för en ung-

INBJUDAN

Svedvi – Berg Hembygdsförening kallar till årsmöte på Hallstahammars
Bibliotek onsdagen den 24 mars 2004 kl. 19.00

Förutom sedvanliga
årsmötesförhandlingar
blir det bildvisning av
Mats Källstig "Det
var en gång ett bruk".
Kaffe serveras.
Medlemmar och allmän-
heten hälsas varmt väl-
komna.

Föreslagen stadgeändring:

§2.

- a. Medlemskap i föreningen kan erhållas av var och en i föreningens syften intresserad mot erläggande av en vid årsmötet bestämd årsavgift.
- b. Föreningen i kommunen kan ansluta sig kollektivt mot årsavgiften. Föreningen äger då en röst vid hembygdsföreningens årsmöte.

Dagordning

Mötet inleds med en parentation över under året bortgångna medlemmar

1. Mötets öppnande
2. Godkännande av dagordning
3. Godkännande av mötets behöriga sammankallande.
4. Val av ordförande och sekreterare för mötet
5. Val av två justerare
6. Styrelsens verksamhetsberättelse
7. Revisionsberättelse
8. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsens ledamöter
9. Val av ordförande för kommande verksamhetsår, samt ersättare för ordförande.
10. Val av tre styrelseledamöter för två år
11. Val av tre personliga styrelsesuppleanter för två år
12. Val av två revisorer och två ersättare för dessa
13. Val av valberedning –tre ledamöter, varav en sammankallande
14. Planerad verksamhet för 2004
15. Information om avtalet med kommunen och Turistgruppens planer för Skantzén. Rolf Hansson, VD Strömsholms Kanal AB, medverkar.
16. Beslut angående årsavgiftens storlek
17. Övriga frågor: Stadgeändring
18. Årsmötet avslutas.

Kaffe och bildvisning

*Information om hembygdsföreningens resa till
Gammelvåla, Brunskog 24 – 25 juli 2004*

domsorientering hit. 300 startade. Likaså för-
lades delar av NSF-scouternas distriktsorien-
tering hit.

Ekomuseum Bergslagen har invigt en
teknikpark för barn, med kanal, sluss och båtar i
miniformat. Numera heter det temapark. Vidare
hade EmB på vårvintern en föreläsningkväll
med Seppo Remes om finnbosättningar på 1600-
talet.

Av större guidade grupper har vi Södertörns
Högskola, hembygdsföreningar från Falun och
från Källmora, bussresor från Ekerö, Vallentuna
och Motala samt Scandorama buss, Stockholm,
sex stycken resor.

Någon industripromenad har det blivit på
beställning.

Under sommaren har Kia-Liisa Lempeä, Lena
Sundkvist och Åsa Pettersson ställt ut konst och
under julveckorna var det ABF-cirkeln "Tisdags-
gruppens" tur.

I gästböckerna har det blivit mer än 1.000
namn, även från andra länder. Våra yngsta
besökare har ritat och våra guider har tackat för
trevligt sommarjobb, vilket var roligt att se.

Smedjan har varit igång vid alla aktiviteter
och dessemellan har grupper kunnat få en lektion
i smide.

Bagarstugan har varit lika populär som alltid, där har bakats –mycket! Några bagarstugekvällar har det också blivit. Där var öppet under sportlovet så att skridskoåkande barn kunde gå in och värma sig och grilla medhavd korv.

I kuskstugan har mindre grupper samlats, däribland Anhöriggruppen.

Sommaren började som vanligt sista april med tal, sång och eldar enligt traditionen, i samverkan med Kultur och Socialdemokratiska föreningen, men redan en vecka tidigare stod HF som medarrangör för en teaterföreställning i Berg, ”Det var en gång ett café”.

Två dagar i slutet av maj var det barnkultur-dagar på Lantbruksmuseet. Det var Tunaskolans tur i år. Barnen fick bekanta sig med livet på en lantgård förr i tiden. De fick skura mattor, dra separatorn, slipa lie och mycket mer. Åka traktor fick de också. Där hade vi hjälp av elever från Kantzowska gymnasiet barn- och fritidsprogram –och föreningsmedlemmar förstås!

En solig nationaldag firades på Skantzen. Många föreningar ställde upp.

Lindboskolan genomförde 12 föreställningar av årets kabaré efter att ha övat en hel vecka med de 180 barnen.

Midsommarafton, det regnade redan på morgonen när folkparksgänget kom med blommor och grönt för att klä stängen. Och regnade gjorde det mest hela dagen, med ett par timmars uppehåll. Då kom vår trogna publik och tittade på trollkarlen, dansade kring majstången och fikade. Så vi fick fira midsommar i år också, tillsammans med Skantzö Bad & Camping, Folkets Park och Hyresgästföreningen. Midsomardagen hade kyrkan gudstjänst i Bjørsbo med medhavd kaffekorg.

Juli kom med ”Sommar på Skantzen”, onsdagskvällarna som blivit så populära. I år var det fem onsdagar i juli, men de ökades ut med en i augusti. Då var det kristen allsång. För övrigt var det ett blandat utbud med läsarsånger, rockabilly, sång och teater, Runes Resters 60-talsmusik och Hallsta Swingband. Något för olika smaker. Det är roligt att de lokala för-mågorna gärna ställer upp.

Servicelinjen har kommit 8 gånger.

Hembygdens Dag i augusti, varmt och soligt med många besökare. Nytt inslag var en tipspromenad som förde deltagarna genom de olika husen. Årets utställning bestod av dockor,

med passande möbler till. En trevlig utställning. Finska och kroatiska föreningarna medverkade. Naturskyddsföreningen hade höslåtter på ängen.

I november ordnades en kväll för allmänheten där Åsa Ekvall berättade om sin verksamhet bland kvinnor i Georgien, en SIDA-stödd organisation som heter ”Kvinna till kvinna”. En intressant kväll med ett 50-tal åhörare.

Så var det ”Gammaldags Jul”, julmarknaden andra söndagen i advent. Under hösten hade ett 50-talsrum blivit färdigt på kanalkontoret, så utställningen fick bli 50-talsjul. Torghandel, tunnbrödsbak, Lucia och tomte som vanligt. Barn- och Bildningsnämnden delade ut årets kulturstipendium till konstnärinnan Gertie Dellve och dansaren Daniel Scarvillo, samt nytt för i år ett sportpris, det gick till Helene Allandi, en ung brotterska från Mölntorp.

Julöppet för barn blev i år sex dagar plus en dag för dagisbarn. Det var 1.300 barn som fick uppleva ljusstöpning, korvstoppning, tunnbröds- och pepparkaksbak, det stektes fläsk och kokades knäck, så sjöngs det julsånger i kapellet och tomten fanns i sin källare. Även i år hade vi hjälp av BF1:or och BF2:or från gymnasiet och elever från Hästsportens Folkhögskola.

En dag innan var gymnasieklasserna med och juldekorerade Skantzen. Det hade framkommit en önskan att eleverna skulle få tillverka julpynt, så några ur HF ställde upp och det blev halmstjärnor, ulltomtar, papperskarameller, pepparkakshus och en trivsamt stund kring arbetsborden.

Sommarresan, med ett 40-tal deltagare, gick till Härnösand och Höga Kusten. Mellan museibesök och naturupplevelser åt vi en 13 strömmingsrätters lunch på en liten fiskerestaurang vid Bottenviken. Vi hälsade på hos Säbrå Hembygdsförening. På hemresan besökte vi Hälsingland med sina träslott. En fin resa. **Tack Christina!**

Under Lindboskolans kulturvecka på hösten fick eleverna pröva på gamla hantverk på Skantzen. Alla sjuor fick gå en kulturvandring.

I kapellet har det varit andaktsstunder på söndagarna i juli och sångstunder vid hembygdsgården och julaktiviteterna, gudstjänst på Kristi Himmelsfärd, då var vi ett 50-tal som tillsammans med IOGT-kören njöt av den vackra morgonen. Tio dop har det varit i år. En ekumenisk friluftsgudstjänst hölls i augusti.

I Trångfors var det gudstjänst på trefaldighetsafton. För övrigt har där varit en milafton i juli och Trångforsdagen i augusti med mycket folk och festligheter. Öppet har det varit på helgerna i juli och på beställning. Gruppen, som träffas varje måndag utom på vintern, har lilla vattenhjulet klart och arbetar nu med vattenrännan.

Gamla Kraftstationen har haft samma visningstider. Där har varit besök av många skolor och andra grupper. Där arbetar HF:s folk Tyvärr har där varit en del skadegörelse –även i år, men med hjälp av Mälarenergi har det blivit åtgärdat.

Åsbygruppen hade lantbruksmuseet öppet under Fårets Dag på Åsby.

Studiecirkeln ”Kvinnoliv i Västmanland”, vilken skall skildra kvinnor i arbetslivet under 1900-talet, har fortsatt under 2003. Nu föreligger en hel del material och förhoppningen är att kunna ge ut en skrift med berättelserna. Cirkeln har haft tio träffar och deltagit i en länsträff på slottet i Västerås och en på WestmannaArvet, där den även bidrog till en utställning.

En cirkel bestående av sju herrar har under året studerat hemkunskap.

Fotogruppen har arbetat vidare med dokumentation av våra foton. De har haft två besök av länsarkivarie Christina Sirtoft-Breitholtz.

Avtalet med kommunen är klart, men gäller för ett år i taget.

På Internet har vi framtagit en hemsida med adressen www.svedviberg.se –så vi hänger med!

SkantzenTidningen har kommit ut med ett nummer.

Vårt förhållande till media, de lokala, anser vi vara gott.

Praoelever från gymnasiet har vi också haft, två stycken en vecka var på våren, på hösten en på sex veckor och en på tre veckor. De var belåtna med sin tid här, men förvånade över att det fanns så mycket skiftande och intressant arbete.

En projektanställd, som skall arbeta med arkivering, fick vi i november, Bengt Jonsson.

Även i år har det varit många seminarier och möten. Så har vi deltagit i seminarier på WestmannaArvet, Westmannaturism och i Kungsör, kurser med näringslivet, varit på Fornminnesföreningens årsmöte och två ledningsträffar, EmB:s bergslagsting och deltagit i deras resa till Falun.

Christina och Leif har medverkat på båt-mässan och Västmanlandsdagarna i Stockholm under våren.

Ordföranden och andra har deltagit i ett 40-tal sammanträden med bl.a. EmB, skolan och kommunen.

I Björnsbo har förslag tagits fram till reparationer. Vi väntar nu på offerter från olika firmor varefter ansökan om bidrag kan lämnas in.

Gåvor har kommit från olika håll. Vi har många tavlor som vi försöker visa genom att växla om i våra lokaler. Från Barbro Andersson har vi fått plåtarna till fotograf Maja Ramstens produktion.

Sist ett stort TACK till våra anställda Christina Holsten och Leif Bergström, som med glatt humör och stort kunnande genomfört också detta år på bästa sätt. Tack även till våra samarbetspartner i kommun, kyrka och föreningar, men främst till alla frivilliga utan vilkas arbetsinsats vi inte skulle kunna fungera. Hoppas vi möts igen i arbetets gemenskap på Skantzen. Under året har hållits tolv stycken protokollförda styrelsesammanträden, fyra stycken AU, några ej räknade arbetsdagar och en medarbetarträff.

Medlemsantalet har varit 520.

Som styrelse har fungerat:

Ordinarie

Ordförande Christina Holsten, vice ordförande Göran Vestman, kassör Birgitta Andersson, sekreterare Margaretha Juhlin, vice sekreterare Inger Eriksson, ledamöter Gunnel Ekvall och Tage Fröjdman.

Suppleanter

Gösta Lundblad, Daniel Sköld, Ann Fröjdman, Runa Bengtsson, Gunnel Nordkvist, David Lunde och Barbro Sonesson.

Revisorer

Ove Wikström, Jörgen Kvist, suppleant John Erik Pettersson.

Hallstahammar i mars 2004

Styrelsen

SÅ LÖSTE MAN BUDGETPROBLEM PÅ 1600-TALET

VI HÖR DAGLIGEN om *budgetproblem* i olika massmediers rapportering.

Detta är nu inget nytt att hänföra till vår tid. Knapphet på ekonomiska resurser har funnits i alla tider. Särskilt under *stormaktstiden*, då Sverige höll stora truppstyrkor på kontinenten, var bristen på pengar konstant. Och kanske kulminerade den under *Karl XII:s* alla krig.

Budgetsammandraget visas här nedan i avskrift. **Fråga: Varför kom bokhållaren undan innehållning?**

VÄSTMANNELANDS LANDSHÖFDINGEDÖMES

STAT PRO ANNO 1661

Nembligen:

Innehåll- ningen

750.-	Landshöfdingen	1.500.-	
	1 Bookhållare	450.-	
100.-	1 Handskrifvare	200.-	
75.-	1 Lands Proofoss	150.-	
20.-	1 Proofoss wedh Sahla	60.-	
	4 Häradsfougdar á 200 d ^f	800.-	
	4 Häradsskrifware á 100 d ^f	400.-	
	8 Fougde tienare á 15 d ^f	120.-	
	18 Ländsmän á 30 d ^f	540.-	
	Broo och Bärgsfougder	13.14	
	Till Papper, bläck och böckers Inbindande, Nembligen för Landshöfdingen	25.-	
	Bookhållaren	35.-	60.-
			4.293.14

VÄSTERÅS SLOT

150.-	1 Slåtsfougde	350.-	
28.-	1 Wachtmästare	78.-	
	6 Wacht Knechtar á 39.-	234.-	
	Skarprättaren	36.-	
	Till Fångars förtäring giöres räkning före	300.-	998.-

ULFWESUND TRÄGÅRDH

30.-	Träa och Humblegårdsmästare	90.-	
S:a 1.153.-	Transport Summa Lateris		5.381.14

	Transporterat		5.381.14

SKIUTZ FÄRDH STATEN

Landshöfdingen	240.-	
Bookhållaren	40.-	
Handskrifwaren	40.-	
Landsproofossen	60.-	
4 Häradsfougder á 60 d ^f	240.-	
4 Häradsskrifware á 60 d ^f	160.-	780.-
		SUMMA 6.161.14

ANNORDNES PÅ 1661 Åhrs Wästmannelandh

Ordinarie Rännta	3.280.14
Fjärde Parts Rännta	948.-
Skiutz Ferdhs Pänningar	780.-
	5.008.14

Fattas, som för Medlens ringheet skuld
i detta åhr måste brista på dhe
betientes löhner och til een lägligare tijd
innehållas

1.153.-

SUMMA 6.161.14

Datum Stockholm den 23 Julij Anno 1661

På dragande kalls och Embetes wägnar

LOCUS
SIGILLI

Gustawus Bonde Gustawus Soop Jöran Flämingh

Utdraget ur Mantalslängd för Västmanland av
Holger Carlsson

Mynt: Daler, öre. 1 Daler=32 öre.

**På förekommen anledning: Innehållning
innebar att en persons halva lön hölls inne
p.g.a. kassabrist.**

HALLSTAKONSTNÄREN SVEN PETTERSSON

SVEN PETTERSSON VAR BONDSON och föddes i *Nackby*, Skultuna 23/5 1902. Konstnärlig ådra fanns nog på både fädernet och mödernet. Farfar var korpral på Utnäslöt i Strömsholm, men också en duktig snickare. Gjorde bl.a. fina soffor som han sålde på Arboga marknad. Mors morfar var klensmed vid Hjälmare docka.

Anlagen visade sig redan i unga år. ”Om du kunde allt annat lika bra som att rita vore det ingen fara” sade skolläraren. En tidig inspirationskälla var *Anders Pers* skildringar från Dalarna bl.a. i *Vestmanlands Läns Tidning*. Dessa var illustrerade av dennes son *Gunnar* som Sven senare kom att träffa och visa upp teckningar för. Gunnar fick då idén att VLT skulle utlysa en *amatörtävling* över en jul- och nyårshelg. Det var deltagare från hela Västmanland, men första pris kom att delas av Sven och en herr *Lagercrantz* från Virsbo (tio kronor per styck!). Gunnar Pers föreslog också Sven att ta en *korrespondenskurs* på *Hermods*.

Kursen, som Sven ägnade sig åt på fritiden, omfattade teckning och måleri av alla de slag och den gick kontinuerligt, man kunde hålla på hur länge som helst vilket för Svens del blev en sju, åtta år.

Många i omgivningen var oförstående och sade väl i all välmening att ”de där tavellapparna är väl inget att hålla på med”, men föräldrarna gav Sven allt sitt stöd.

1925 övertog familjen en gård i *Munktorp*. När fadern inte orkade längre drevs den vidare av två bröder till Sven, som istället gifte sig och flyttade till *Hallstahammar*. Det var 1936. Han fick jobb på *Bulten* som snickare, något han hade vana vid hemifrån. Tyvärr drabbades företaget redan året efter av en liten nedgång och några av de senast anställda sades upp, däribland Sven, som nu var nybliven familjefar och hade köpt hus nere i Näs. När han nu gick arbetslös tänkte han passa på att måla av *Trångfors smedja*. På vägen hem passerade han platsen där man just hade börjat bygga *Sporthallen*. Han gick in och frågade om det fanns plats för en snickare, det gjorde det, så Sven var med om hela bygget nästan från början till slut. När *Sporthallen* var färdig hade tiderna vänt sig och det fanns åter jobb att få på *Bulten*.

Motiv från Skantzen tecknat av Sven Pettersson på 1940-talet

Sven kom då att arbeta i samma lokal som en skicklig modellsnickare vid namn *Olle Adrin*. Olle uppmuntrades av Bultens målarmästare *Wärme*, som gått konstutbildning i ungdomen, att söka in på konstfack i Stockholm. Olle blev kvar i huvudstaden resten av livet, men drömde om att återvända till Hallsta och bygga en stor villa i Trångfors när han blev rik och berömd. Rik blev inte Olle Adrin, men ändock en etablerad skulptör inom den modernistiska stilen. Han fick bl.a. göra staty av *Nacka Skoglund* och uppdraget att göra ett minnesmärke över *Olof Palme*, något som glädde honom väldigt men han tyvärr aldrig fick uppleva. Ett förslag till utsmyckning av *Hammartorget* i Hallstahammar realiserades inte heller, men han finns ändå representerad i hembygden med en skulptur på *Kantzowska gymnasiets* skolgård, av somliga lite vanvördigt liknad vid en pissoar.

Sven blev också bekant med en formgjutare *Georg Andersson* på Kanthal, som sedermera tog sig namnet *Ganmar* och även han gick på konstfack och blev yrkesverksam skulptör. Denne gjorde mycket djurmotiv och behöll sin naturalistiska stil, men liksom Olle Adrin fick han slita och svälta. Sven, som ju hade familj, vågade aldrig ta det steget utan lät sitt konstnärskap förbli ett fritidsnöje, dock inte utan mindre framgångar. Han var med när *ABF* drog igång en *målarcirkel* –lärare var *Nils Aron Berge*, som då höll på med kormålningar i *Sura nya kyrka*. Deltagarna fick också åka dit och titta på det arbetet. Man arrangerade även *utställningar*, den första ägde rum i *KFUM:s* då

nybyggda lokal och blev en stor succé –det kom så mycket folk att man fick bära ut en som svimmade.

Via utställningarna fick Ortsbefolkningen upp ögonen för Sven och hans måleri vilket resulterade i en rad uppdrag, det var många som ville ha sina hus och gårdar avmålade, men också sådana av mera offentlig karaktär. Det var till Sven Pettersson Hallstahammars kommun vände sig när man behövde tavlor att ge som gåvor t.ex. vid vänortsbesök, ibland med ganska kort varsel, och han finns representerad med ett 25-tal verk på olika institutioner inom kommunen. När **Gustav V** fyllde 90 år gjordes en *landskapsbok* där varje socken fick förfoga ett uppslag. På den ena sidan skulle det skrivas om socknens historia och den andra illustreras av någon lokal konstnär. På en sådan sida tecknade Sven av gaveln till *Bergs kyrka*.

Sven Petterssons motivkrets, när han själv fick välja, var gärna gamla industrier och andra historiska miljöer. Att på det viset bevara dem för eftervärden var en inte helt oviktig aspekt.

Sven Pettersson avled den **19/1 1994**.

David Lunde

Källa: Bandinspelning. Olle Lindkvist intervjuar Sven Pettersson 1988.

HALLSTAHAMMARS STATION - JÄRNVÄGSHISTORIA

TILL SLUTET AV 1800-TALET fraktades produkterna från industrierna på kanalen. Vintertid, då kanalen var tillfrusen, fraktades godset med hästskjuts den långa vägen till Köping. Bättre blev det 1876 då Kolbäck fick järnvägsstation. Dit var avståndet från Hallstahammar bara 8 km.

På **1890-talet** beslöt brukspatronerna i Hallstahammar, Surahammar och Ramnäs att försöka få en järnväg byggd mellan Kolbäck och Ramnäs. Den blev stakad och skulle gå väster om Kolbäckån. **SWB**, som förut ägde järnvägslinjer, erhöll emellertid tillstånd att bygga järnvägen, som blev byggd öster om ån och invigdes i **november 1899**. Samtidigt invigdes Hallstahammars och Surahammars stat-

ionshus, som blev byggda i samma stil. Byggnaderna är sammansatta av en rad skilda byggnadsstilar, som förekom vid sekelskiftet i vårt land. Det finns inslag av s.k. *Europeisk-Tyska*, den *Romanska* och den *fornnordiska* byggnadsstilen. Hallstahammars stationshus lär vara den första byggnaden i kommunen med rinnande vatten.

SWB (Stockholm – Västerås – Bergslagen) sedermera Statens Järnvägar, invigde banan Stockholm – Köping den **12 december 1876**. Tåget avgick från Stockholm kl. 09:00. Deltagare var Hans majestät konungen med uppvaktning, samt många från huvudstaden inbjudna gäster.

Vid Bålsta serverades kunglig frukost, vid Enköping bjöds på förfriskningar. Viner och frukter täckte borden i den rymliga väntsalen. Tåget ankom till Västerås kl. 14:15. Perrongen var festprydd och en stor triumfbåge var uppsatt. **Kungliga Vestmanlands Regemente** paraderade. Liksom också stadens skarpskyttekår.

Järnvägen Ramnäs – Kolbäck öppnades för trafik den 4 november 1899. Första stinsen kom från Högfors och hette **Gustav Andersson**. Till att börja med gick tre tåg i vardera riktningen. Det tog 69 minuter att resa den sträckan på 27 km.

Järnvägen fick stor betydelse för såväl gods som persontrafiken. En betydande förbättring för persontrafiken kom genom **rälsbussarna**, som insattes i trafiken 1938.

Efter järnvägens tillkomst upplevde stationsområdena en verklig blomstringsperiod. Järnvägen blev mycket viktig för bruksorterna med sina tunga industrier.

På **Hallstahammars station** var 14 personer anställda. Linjen var mycket lönsam tills bilismen kom.

Kolbäck, som var en knutpunkt, där c:a 40 personer var anställda. Där var en speciell järnvägspolis anställd för att övervaka ordningen.

I november 1965 upphörde SJ med persontrafiken på linjen Ramnäs – Kolbäck. Ersattes av landsvägsbussar.

1991 öppnade **Västmanlands lokaltrafik Bergslagspendeln**, linjen Västerås – Ludvika för persontrafik.

Undertecknad har haft förmånen att under hela arbetslivet, 46 år, haft Hallstahammars station som min arbetsplats.

Jag började 1950 på *SJ Biltrafik*, som busstrafiken då hette. Ansvarade för ankommande och avgående bussgods.

Från 1952 till 1960 var jag anställd av *Statens Jämvägar*. Under den tiden gick jag hela vägen genom alla arbetsmomenten: växling, godsmagasin, expeditionsarbeten, slutade som länets yngsta utbildade tågklarare.

1960 började SJ omorganisera och lägga ned stationer. Jag övergick då till *Svenska Lastbil AB/Svelast* som kontorist. Åkeriet ägdes av SJ och fanns i samma hus.

SJ hade fattat ett beslut att inte bedriva landsvägstrafik i någon större utsträckning. Till följd av detta lades de flesta av Svelastkontoren ner eller såldes ut. 1971 var det Hallstahammars som stod på tur.

Jag övertog då åkeriet, 14 lastbilar, 15 man och garagebyggnaderna och fortsatte verksamheten i egen regi.

Hallstahammars järnvägsstation

År 1991 kom ett rivningsbeslut på det hårt nedslitna stationshuset. Jag gick då in och förvärvade huset med mark. Tillsammans med mina anställda, vi var då 20 personer, började vi restaurera huset. Hösten 1992 var huset klart och var i samma skick och färger som 1899, då huset invigdes.

Sista december 1996 slutade jag min arbetsgärning och sålde åkeriet, byggnader och mark till *LBC, Västerås*.

Kvar hade jag endast ett rum i huset som jag använde till *museum*. Där förvarade jag alla järnvägsattiraljer som jag sparade ihop under mitt arbetsliv...

Jag överlåter nu mina inventarier i museet till Hembygdsföreningen på Skantzen.

Sven-Georg Lindbom

Sven-Georgs samlingar finns nu utställda på Kanalmuseet (i grå huset), ett komplett biljettkontor. –Missa inte att gå in och titta på det i sommar!

NOTISER

DET ÄR I ÅR 30 år sedan Svedvi Hembygd-förening återuppstod efter att i många år varit vilande. Det är också 65 år sedan föreningen bildades första gången. Vi ämnar uppmärksamma jubileerna under Hembygdens Dag i augusti.

* * *

UNDER ÅRET SOM GÅTT har en grupp kvinnor träffats regelbundet och dokumenterat sina yrkesliv i en skrivarcirkel. Materialet kommer att lämnas till Läns museet, men föreningen har även ambitionen att själva ge ut det i bokform –så håll ögonen öppna!

* * *

VILL DU PROVA PÅ OCH LÄRA DIG baka tunnbröd i Skantzens bagarstuga eller smida i smedjan? Vid tre tillfällen under våren (se evenemangssidan) håller vi bakningskurser och samma kvällar också smideskurser. Antalet platser är begränsat, c:a fem stycken, så anmäl intresse i god tid på tel. 0220-174 09.

* * *

STRÖMSHOLMS KANAL AB har sökt, och beviljats ett bidrag på sju miljoner kronor från EU:s Mål 2 strukturfonder. Ansökan omfattar bl.a. marknadsföring, verkstadslokaler, experimentanläggning, fiskecamp, ny servicebyggnad i Västanfors och ny servering på Skantzen. Det sistnämnda påverkar i högsta grad Hembygd-föreningens verksamhet då ett krav från EU är att verksamheten skall vara kommersiell och läggas ut på entreprenad. Om föreningen inte blir eller kan vara entreprenör går vi miste om en av våra viktigaste inkomstkällor då den serveringsverksamhet som vi bedrivit i Mekanikusbostaden i snart 20 år inte längre kommer att tillåtas.

Program våren – sommaren 2004

–Med reservation för eventuella ändringar–

April

- **Torsdag 15/4** Bakningskurs i bagarstugan samt smideskurs på Skantzen kl. 18.00.
Anmälan på tel. 0220-174 09
- **Söndag 18/4** Kulturvandring del I. Kl. 9.00 - 12.00 Skantzen – Trångfors smedja.
Deltagaravgift 40:-/ person inklusive kaffe och "kraftbulle". Anmälan på tel. 0220-174 09
- **Tisdag 20/4** Bakningskurs i bagarstugan samt smideskurs på Skantzen kl. 18.00.
Anmälan på tel. 0220-174 09
- **Onsdag 21/4** Bakningskurs i bagarstugan samt smideskurs på Skantzen kl. 18.00.
Anmälan på tel. 0220-174 09
- **Söndag 25/4** Kulturvandring del II. Kl. 9.00 - 12.00 Trångfors Gamla Kraftstation – WestmannaArvet. Deltagaravgift 40:-/ person inklusive kaffe och "museibulle". Anmälan på tel. 0220-174 09
- **Fredag 30/4** Valborgsmässöfirande på Skantzen

Maj

- **Tisdag 18/5** Ungdomsorientering på Skantzen
- **Torsdag 20/5 (Kristi Himmelfärds dag)** Kl. 8.00 Gökotta och morgongudstjänst vid kapellet. Kaffeservering.
Motorcamping Öst:s riksmöte på Skantzen kl. 18.00

Juni

- **Söndag 6/6** Nationaldagsfirande på Skantzen. Se annons.
- **Onsdag 9/6** Afton vid Milan, Trångfors kl. 19.00
- **Måndag 14/6** Strömsholms kanal öppnar för fritidsbåtar.
- **Fredag 18/6** *Nypremiär!* M/S Strömsholm startar turisttrafiken. Pågår t.o.m. v. 33.
- **Lördag 19/6** "Rasmus på luffen"
Premiärföreställning Skantzen kl. 15.00
- **Söndag 20/6** "Rasmus på luffen" kl. 15.00
- **Måndag 21/6** "Rasmus på luffen" kl. 18.30
- **Tisdag 22/6** "Rasmus på luffen" kl. 18.30
- **Onsdag 23/6** Poesiafton med vernissage, Skantzen kl. 19.00 Lise-Lott Ådjers – Åsa Pettersson.
- **Fredag 25/6** Midsommarfirande på Skantzen

Juli

- **Torsdag 1/7** "Rasmus på luffen" kl. 18.30
- **Fredag 2/7** "Rasmus på luffen" kl.18.30
- **Lördag 3/7** "Rasmus på luffen" kl. 15.00

- **Söndag 4/7** "Rasmus på luffen" kl. 15.00
- **Onsdag 7/7** "Sommar på Skantzen" kl. 19.00
"Läsarsångernas kväll"
- **Onsdag 14/7** "Sommar på Skantzen" kl. 19.00
"Fredskören" från Skeppsholmens Folkhögskola
- **Onsdag 21/7** "Sommar på Skantzen" kl. 19.00
Program ej fastställt.
- **Lördag/söndag 24-25/7** Hembygdsföreningens resa till "Gammelvåla" i Brunskog, Värmland.
Anmälan på tel. 0220-174 09.
- **Onsdag 28/7** "Sommar på Skantzen" kl. 19.00
Hallsta swing.

Augusti

- **Onsdag 4/8** "Sommar på Skantzen" kl. 19.00
Allsångskväll. Arr. Kristen gemenskap.
- **Lördag 7/8** Hembygdsdag på Skantzen kl. 12.00 - 16.00 (Slätter på ängen kl. 11.00)
- **Lördag 14/8** "Rasmus på luffen" kl.15.00
- **Söndag 15/8** "Rasmus på luffen" kl. 15.00
- **Torsdag 19/8** "Rasmus på luffen" kl. 18.30
- **Fredag 20/8** "Rasmus på luffen" kl. 18.30
- **Lördag 21/8** "Rasmus på luffen" kl. 15.00
- **Söndag 22/8** "Rasmus på luffen" kl.15.00
- **Söndag 22/8** Trångforsdagen.

September

- **Söndag 12/9** Kulturhusens Dag i Björsbo skola (Tema: byggnadsvård) i sammarangemang med Svenska Kyrkans sockenresa.
- **Lördag 18/9** Fårets dag på Åsby (Lantbruksmuseet öppet)

För aktuell information se www.svedviberg.se eller ring Kanalmuseet (0220-174 09).

Öppettider:

Kanalmuseet Skantzen

Öppet alla dagar kl. 12.00 – 17.00 mellan 14/6 och 8/8. Kaffeserveringen öppen 20/5 – 22/8.

Trångfors smedja och Gamla Kraftstation

Lördagar och söndagar i juli kl. 13.00 - 17.00

Åsby Lantbruksmuseum

Öppet alla dagar i juli kl. 13.00 - 16.00

Väl mött i sommar önskar styrelsen!